

Metsästyskäyttökoiraliitto r.y.

Liiton jalostuskokeiden säännöt

(VZPO)

2001

9. painos 2001

Palokka 3.9.2002
Günter Schwab

Sisältö

Jalostuskokeiden tarkoitus

Alkusana 4

Kokeiden järjestäminen

Yleensä 4

Toimintatavat

Imoittelu ja koepäällikkö

Ilmoittautuminen

Kokeiden läpivieminen

5

Täytyy ja pitäisiohjeet 5

Arvosanat ja työpisteet 6

Liiton nuortenkoesäännöt (VJP)

7

Yleensä 7

Jälkityö 7

Nenä 8

Haku 8

Seisominen 8

Ohjattavuus 8

Metsästystavat 8

Paukkukestävyuden testaus 9

Arvostelu 9

Liiton syyskoesäännöt (HZP) (samat säännöt kuin Hegewaldkokeessa)

10

Yleensä 10

Jälkityö 11

Nenä 11

Haku 11

Seisominen 11

Ohjattavuus 12

Työinnokkuus 12

Vesityö A. yleensä 12

Vesistö yleensä 12

Vastuuhenkilöt 12

Haudonta-aika, edellytykset vesityölle, koirat 13

B. Erikseen 14

Paukkukestävyys 14

Hakunouto peiteisessä aluessa 14

Karkottava haku 14

Sorsan nouto 15

Lintujen hakunouto 15

Jälki 16

Noutotavat 17

Tottelevaisuus 18

Metsästystavat 18

Paukkukestävyuden testaus 18

Arvostelu 18

Tuomarit ja tuomarikokous

19

Yleensä	19
Tuomariryhmät	19
Tuomaripalaverit, muistiinpanot, kritiikki	19
Tuomarikokous	20
Dokumentointi	20
Raportointi	21
Koeraportti, kaavakkeet, aikataulu	
Järjestyssäännöt	22
Koealue ja riista	
Vastuu ja edellytykset	
Juoksulla olevat nartut	
Metsästyskortti ja vastuuvakuutus	
Katsojat	
Sulkeminen	
Protesti	
Rangaistukset	
Kaavakkeet	
Metsästyssoveltuvuuden toteaminen	
11 ja 12 pisteen jakoperusteet	24
Lisäys VZPO:hon	26
Yleensä	
I. Metsästyskäyttökoiran arvomerkit	26
1. Jalkajousiseis-merkki (AH)	26
2. Kovuuden toteaminen (/)	27
3. Metsästäminen haukkuen (\)	27
4. Hakunouto (Vbr)	27
5. Noutokoe (Btr)	28
II. Vastalauseesäädökset	30
III. Koiran hampaisto	32
IV. Koiran ruuminrakenne	33
V. Metsästykoirienliiton arvomerkkien merkit	34
Terminologiaa	35

Kokeen tarkoitus

Kokeen tarkoitus on saada selville koiran luontaiset ominaisuudet silmälläpitäen myöhempi metsästyskäyttö ja käyttö jalostuksessa. Kokeen tarkoitus on myös saada arvioiduksi vanhempien jalostusarvo, mikä helpottuu huomattavasti, jos mahdollisimman monta saman pentueen sisarusta on kokeiltavana.

Metsästyseettiset vaatimukset korostavat metsästyskoiran käyttöä **laukauksen jälkeisen toimintaan**. Tämän takia tuomarien täytyy kiinnittää erityistä huomiota niihin ominaisuuksiin joita tämä toiminta edellyttää, kuten erittäin hyvää nenää, jälki- ja etsintätoimintaa, sekä rauhallisuutta, keskittymiskykyä ja pitkäjänteisyyttä.

Tuomarien tärkein tehtävä on löytää ne koirat jotka ovat erittäin arvokkaita jalostusta silmälläpitäen.

Kokeen järjestäminen

§1 Metsästyskoiraliiton jalostuskokeita saa järjestää ainoastaan metsästyskoiraliiton jäsenliitto.

§2 (1) Liiton nuortenkokeen (VJP) saa järjestää ainoastaan keväällä, syysjalostuskokeen (HZP) ainoastaan syksyllä.

(2) Aluskasvillisuuden täytyy olla niin korkea että voidaan testata koirien seisontataipumuksia.

§3 Myös useat jäsenyhdistykset voivat yhdessä järjestää kokeen. Silloin täytyy yhden yhdistyksen ottaa vastuu.

§4 (1) Osallistua saavat koirat jotka on **rekisteröity jossain metsästyskoiraliiton jäsenyhdistyksessä**.

(2) Ulkomailla rekisteröidyt koirat (FCI:n hyväksymä rekisterikirja), joiden rotu on **metsästyskoiraliiton jäsenyhdistyksen kautta** edustettuna.

(3) Ulkomailla rekisteröidyt koirat (FCI:n hyväksymä rekisterikirja) joiden rotu ei ole metsästyskoiraliiton jäsenyhdistyksen kautta edustettuna **metsästyskoiraliiton johtokunnan luvalla**.

Koiran sekä sen vanhempien rekisterinumerot on ilmoitettava ja tatuointi tarkistettava.

(2) Koirien täytyy olla edellisenä vuonna syntyneitä. Tämän lisäksi voidaan hyväksyä 3 KK vanhemmat koirat. Jos niitä on useita ne täytyy kokeilla samassa koeryhmässä.

(3) HZP:hen saavat osallistua myös samana vuonna syntyneet koirat.

(4) Koira saa korkeintaan kaksi kerta osallistua VJP:hen ja HZP:hen. Kansainvälisiä kokeita ei lasketa mukaan. Myös keskeytymiset jotka johtuvat onnettomuudesta ei lasketa.

§5 (1) Järjestävät yhdistykset ovat vastuussa siitä, että ohjeita noudatetaan.

(2) Vain rotuyhdistykset voivat järjestää vain oman rodun kokeet. Muiden yhdistyksien täytyy sallia kaikkien rotujen osallistuminen (metsästyskoiraliiton jäsenyhdistyksen rodut).

§6 (1) Koiran omistajaa täytyy olla metsästyskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen.

(2) Ohjaajalla täytyy olla voimassa oleva metsästyskortti. Koepäällikkö voi sallia poikkeuksia, jos

ne ovat jalostussyistä ja metsästyksellisesti perusteltu.

§7 (1) Yksi tuomariryhmä saa kokeilla korkeintaan 5 koira VJP:kokeissa.

(2) HZP:kokeissa järjestävä yhdistys saa järjestää tuomariryhmät parhaaksi katsomallaan tavalla. Tuomariryhmä "Pelto" saa kokeilla kumminkin vain 6 koira per päivä.

(3) Jos on enintään 20 koiria ilmoittautunut kokeeseen kokeilee tuomariryhmä kaikki koirat samassa osasuorituksessa paitsi peltotyössä.

(4) Jos HZP järjestetään niin että tuomariryhmä kokeile heille osoitetut koirat kaikissa osasuorituksissa, saa heillä olla korkeintaan 4 koira. Jos HZP järjestetään ilman jänisjalkia saa olla 5 koira.

§8 Järjestävä yhdistys ilmoittaa koepäivän ja paikan.

§9 Kokeista vastuullisella koepäälliköllä on oltava tuomarikortti.

§10 (1) Koiran omistaja tai ohjaaja ilmoittaa koiran kokeeseen.

(2) Ilmoittautuminen velvoittaa maksamaan ilmoittautumismaksun vaikka koira ei osallistuisikaan, paitsi jos ilmoittautuminen perutaan viimeistään viimeisenä ilmoittautumispäivänä .

(3) Omistaja ja ohjaaja sitoutuvat ilmoittautumisella noutadattamaan sääntöjä. Ohjaajan on toimitettava ennen koetta rekisteriote ja rokotustodistus.

§11 (1) Ilmoittautumiseen on käytettävä virallista kaavaketta.

(2) Kaavakkeessa annettujen tietojen täytyy olla yhtäpitäviä rek.otteen tietojen kanssa.

(3) Epätäydellisesti täytetyt kaavakkeet on palautettava.

§12 Ohjaaja saa ohjata korkeintaan 2 koira.

Kokeen läpivienti

Arvostelu

§13 Täytyy ja pitää-määräykset

(1) Koesäännöt sisältävät täytyy ja pitää-määräykset

(2) **Täytyymääräykset** on aina täytettävä, myös negatiiviset esm. "ei saa". Koira joka ei täyttää kaikki "täytyy" vaatimuksia ei voi saada kun"puutteellinen" 0:n asianomaisessa koesuorituksessa.

(3) **Pitää-määräykset** pitäisi täyttää. Jos ne eivät täyty laskee arvosana.

§14 Arvosana ja pisteet.

(1) Osasuoritus arvostellaan erinomaiseksi, erittäin hyväksi, hyväksi, riittäväksi, puutteelliseksi tai

riittämättömäksi ja annetaan sen mukaan pisteitä.

(2) Tuomareiden on tehtävä muistinpanoja jokaisesta suorituksesta.

(3) Arvosanasta saa seuraavat pisteet:

erinomainen	12 pistettä
erittäin hyvä	9-11 pistettä
Hyvää	6-8 pistettä
Riittävä	3-5 pistettä
Puutteellinen	1-2 pistettä
Riittämätön	0 pistettä
Ei kokeiltu	-

(4) Ensin annetaan arvosana ja sen jälkeen pisteet. Esim erittäin hyvä on 10 pistettä. 11 pistettä saa vain jos koira on päässyt useammin näyttämään erittäin hyvät suoritukset.

(5) Arvosana "erinomainen" annetaan vaan jos koira on totella suorittanut erinomaisen työn vaikeissa olosuhteissa. Arvoisan "erinomainen" annetaan vaan jälkityöstä, nenästä ja sorsan karkottavasta hausta peitteisissä vesialueissa.

(6) Arvoisan erinomainen on aina perusteltava.

(7) Tuomariryhmän antamista arvosanoista lasketaan keskiarvo.

(8) Keskiarvo kirjoitetaan arvostelulomakkeelle.

(9) Suositellaan, että koirat, jos on samat pisteet, pannan seuraavasti järjestykseen: kovuus-
äänento- ikä.

Äänenanto: hauku jäljille tai näköyhteydessä, ei osaa sanoa, hilja, hauku ilman tyhjää.

Liiton nuortenkoe (VJP)

A) Yleensä

§15 VJP on jalostuskoe, jossa on koiran luontaiset taipumukset kuten nenä, jälki, haku, seisonta ja ohjattavuus on vahvistettu niin että ne voidaan arvostella.

§16 (1) Seuraavat osasuoritukset kokeillaan:

osasuoritus	kerroin
1. Jälki	2
2. Nenä	2
3. Haku	1
4. Seisonta	1
5. Ohjattavuus	1

(2) Täytyy toteaa:

1. Metsästystavat

Jälki haukkuen, haukkuen näköyhteydessä, ei osaa sanoa, hiljaa, haukku tyhjää

2. Koiran käyttäytyminen sekä ruumiilliset puutteet kaavakkeen 3 mukaan (silmit, purenta, puuttuvat hampaat, kivesvika)

3. Tottelevaisuus

(3) Koirat kokeillaan kaikissa osasuorituksissa yksittäin ja perusteellisesti. Jokaiselle koiralle on annettava useita mahdollisuuksia näyttää osaamistaan, kuitenkin ei enemmän kuin 5 kertaa. Jos tuomari on sitä mieltä, että sen täytyy poiketa tästä säännöstä on se perusteltava tuomaripalaaverissa.

B) Koesuoritukset

1. Jälkityö

§17 (1) Jälkityö testataan jänisjäljillä, jonka koira on nenällään havainnut. Jänis voi olla näkösällä tai ei. Ohjaaja saa viedä koira 30m hihnassa.

(2) Arvosellaan **jälkihalukuutta** ja **jälkivarmuutta**.

(3) **Jälkihalukuuden** näkee siinä miten koira suhtautuu jälkitöyhönsä ja olosuhteita huomioonottaen **yrittää todella** selvittää jäljen. Jälkihalukuudennäkee myös siinä, kun jänis pääsee näköetäisyyden ulkopuolella, jatkaako koira jäljillä, vai keskeyttääkö se ajon, tai jopa juoksee päättömästi ympäriinsä.

(4) **Jälkivarmuuden** näkee siinä miten koira seuraa jälkeä ja pääsee itsenäisesti ja varmasti eteenpäin.

(5) Arvostelussa painaa enemmän **jälkivarmuus, jälkihalukuus ja vaikeus** kuin jäljen pituus.

2. Nenä

§18 (1) Nenä täytyy huolellisesti arvostella.

(2) Hyvänenäinen koira löytää usein ja kaukaa, merkkää paikat missä riista on oleskelut ja merkkää joskus pikkulinnut (leivonen).

Jälkityössä täytyy seurata koiran käyttäytymistä jos jälki häviää tai tulee ristiäviä jälkiä ja miten se käyttäytyy kun jälki löytyy uudestaan.

(3) Näistä asioista muodostuu nenän arvostelu.

3. Haku

§19 (1) **Halu löytää** riistaa on haun tärkein asia.

(2) Haun täytyy olla **ahkeraa** ja **kestävää** ja hausta täytyy nähdä koiran halua löytää riistaa. Pääasiallisesti ravaavat koirat voivat korkeintaan saada arvosana "hyvä" (7p.)

4. Seisonta

§20 (1) Koiran seisontataipumus näke, kun se seisoo tai maakaa löytämälleen riistalle. Ei vaadita vielä kestävää seisontaa. Arvostelussa täytyy myös ottaa huomioon olosuhteiden vaikeus, eli juokseva riista. Peränmenoa ei lasketa virheeksi. Plinkkajat eivät voi läpäistä koetta.

(2) Seisomista kokeitaan pääasiallisesti linturiistalle. Jos koiralla ei ollut mahdollisuuksia linnuille ei saa arvostella muun riistan seisomista huonommin.

5. Ohjattavuus ja tottelevaisuus

§21 (1) Ohjattavuus tarkoittaa koiran yhteistyöhalu ohjaajan kanssa.

(2) Tottelevaisuus todetaan kokeen kestäessä. Arvosanaa eikä pisteitä eivät anneta. Tottelevaisuuden näkee, kun koira on työskentelyn aikana ohjattavissa ja tottelee käskyjä. Tottelevaisuutta riistaa kohotessa ei vaadita. Koirat, jotka eivät tottele ohjaajaa, eikä niitä voi kokeilla, ehkä jopa häiritsevät toisten koirien kokeilemistä eivät voi läpäistä koetta ja ne suljetaan.

Metsästystavat (haukkuen)

§22 Metsästystavat on totettava (haukku jäljille tai näköyhteydessä, ei osaa sanoa, hiljaa, haukkuu ilman riista, eli tyhjää). Metsästystavat voi todeta ainoastaan jäniksen ja ketun kanssa. Muun turkisriistan kanssa se todetaan ainoastaan kirjallisesti. Huomautus: muu riistan seuraaminen haukkuen on pääsyedellytys liiton jälkikokeeseen, eikä kirjata jalostuskirjaan.

Paukukestävyden toteaminen y.m.

(katso kaavake 3)

§23 (1) Paukukestävyden testataan sitten, ettähaun aikana ammutaan kaksi haulikonlaukausta 20 sec. välein n. 30-50m etäisyydettä koirasta. Jos ei pystytä toteamaan varmasti koiran käyttäytymistä ammutaan uudestaan aikaisintaan 30 min. päästä.

(2) Paukkuarkuudesta on kyse, kun koira laukauksesta säikähtää. Säikähtäminen voi olla eriasteista. Jos koira reagoi hieman pelokaasti mutta ei keskeytä työskentelyään on "lievästä paukkuarkuudesta" kyse. Jos koira tulee ohjaajan luo, jatkaa kuitenkin minuutin sisällä työskentelyänsä on kyse "paukkuarkuudesta. Jos keskeytys kestää enemmän kuin minuutin on

"voimakasta paukkuarkuudesta" kyse. Jos keskeytys kestää yli 5 min. on koira "paukkupelkoinen".

Paukkupelon seurauksena koira karkaa eikä tottele.

(3) Voimakkaasti paukkuarat, paukkupelot ja arat koirat eivät läpäise koetta, mutta ne kokeillaan.

(4) Muut luonteenominaisuuksien toteamiset kts. kaavake 3 (arkuus, pelokuus).

Arvosteluperusteet

§24 Koska nuoren koiran luontaiset ominaisuudet näkee erilaisissa yhteyksissä eri tavalla, täytyy arvosanaa miettiessään käyttää kokonaiskuvaa.

§25 Koirat voivat läpäistä kokeen vain, jos ovat saaneet osasuorituksessa seisona vähintään arvosanaa puutteellinen (2p), kaikissa muissa osasuorituksissa arvosana riittävä (3p).

§26 Ulkomuotoa ja karvalaata koskevia arvosanoja eivät anneta VJP:ssa, mutta puutteet kirjataan kaavakkeen 3 mukaan (purenta, silmät, kivekset, muut huomattavat puutteet).

Yhdistyksen syysjalostuskokeen säännöt (HZP)

(samat säännöt kuin Hegewaldkokeessa)

A Yleensä

- (1) HZP:ssä todetaan ensisijaisesti nuoren koiran luontaisten ominaisuuksien kehitystä metsästyskäyttöä ja jalostusta silmälläpitäen.
- (2) Metsästyskoiran käytännön koulutus pellolla ja metsässä pitäisi olla pääpiirteittäin suoritettu.
- (3) Seuraavat osasuoritukset kokeillaan:

osasuoritus	kerroin
1. Jälki	
2. Nenä	3
3. Haku	2
4. Seisonta	2
5. Ohjattavuus	2
6. Työinto	1
7. Vesityö	
a) hakunouto peitteisessä vesialueessa	1
b) Karkottava haku sorsalla peiteisessä vesialueessa	3
8. Nouto	
a) Lintutyö sisältäen linnun nouto	1
b) Hakunouto	1
c) Lintujälki ja nouto	1
9. Turkiselainjälki (Jänis/Kani)	1
10. Noutotavat	
a) Jänis tai kani	
b) Sorsa	1
c) Lintu	
11. Tottelevaisuus	1

- (4) On totettava:

1. Metsästystavat

Hauku jäljille tai näköyhteydessä, ei osaa sanoa, hiljaa, haukku tyhjä.

2. Koiran käyttäytyminen sekä ruumiilliset puutteet kaavakeen 5 mukaan (purenta/hampaat, silmät, kivesvikaa)

§28 (1) Järjestävä yhdistys voi päättää kokeillaanko jänisjälki vai ei. Kutsussa se on ilmoitettava.

- (2) Koirat kokeillaan kaikissa osasuorituksissa yksittäin. Jokaiselle koiralle on annettava useita mahdollisuuksia näyttää osaamistaan.

B) Osasuoritukset

1. Jälki

- §29 (1) Jos kokeissa annetaan mahdollisuus jänisjäljen suorittamiseen on ohjaajaa ilmoitautuessa ilmoitettava kokeillaanko hänen koiraansa siinä osasuorituksessa. Jos hän ilmoittaa "kyllä" on hänen koiralleen jänisjälkiosasuoritus pakollinen. Jos jänisjälki ei ole osasuorituksena kokeessa, sitä ei voida arvostella jos koira tekee sellaisen, paitsi nenän osalta.
- (2) Jälkityö testataan jänisjäljillä, jonka koira on nenällään havainnut. Jänis voi olla näköellä tai ei. Ohjaaja saa viedä koira 30m hihnassa.
- (3) Arvosellaan jälkihalukuutta ja jälkivarmuutta.
- (4) **Jälkihalukkuuden** näkee siinä miten koira suhtautuu jälkitöyhönsä ja olosuhteita huomioonottaen yrittää todella selvittää jäljen. Jälkihalukkuuden näkee myös siinä, kun jänis pääsee näköetäisyyden ulkopuolella, jatkaako koira jäljillä, vai keskeyttääkö se ajon, tai jopa juoksee päättömästi ympäriinsä.
- (5) **Jälkivarmuuden** näkee siinä miten koira seuraa jälkeä ja pääsee itsenäisesti ja varmasti eteenpäin.
- (6) Arvostelussa painaa enemmän jälkivarmuus, jälkihalukkuus ja vaikeus kuin jäljen pituus.

2. Nenä

§30 (1) Nenä täytyy huolellisesti arvostella.

- (2) Hyvänenäinen koira löytää usein ja kaukaa, merkkää paikat missä riista on oleskelut ja merkkää joskus pikkulinnut (leivonen).

Jälkityössä täytyy seurata koiran käyttäytymistä jos jälki häviää tai tulee risteäviä jälkiä ja miten se käyttäytyy kun jälki löytyy uudestaan.

- (3) Vesityössä tehdyt havainnot koiran nenän laadusta täytyy ilmoittaa tuomariryhmälle "pelto" lopullista arvostelua varten.

3. Haku

§31 (1) **Halu löytää** riista on haun tärkein asia. Tämän lisäksi haun on oltava **säännöllistä ja kestävä**.

- (2) Pääasiallisesti ravilla liikkuvat koirat voivat saada korkeintaan arvosana "hyvä" (7p).

4. Seisonta

- (1) Koiran täytyy seistä t. maata löytämilleen lymyäville linnuille niin kauan, että ohjaaja tulee paikalle ja ajaa linnut lentoon t. linnut lähtee itsestään lentoon. Arvostelussa täytyy myös ottaa huomioon olosuhteiden vaikeus, eli juokseva riista. Peränmeno ei laske seisomien arvosanaa. Plinkkarit eivät voi läpäistä koetta.
- (2) Seisomista kokeitaan pääasiallisesti linturiistalle. Jos koiralla ei ollut mahdollisuuksia linnuille ei saa arvostella muun riistan seisomista huonommin.

5. Ohjattavuus

§33 (1) Ohjattavuus tarkoittaa koiran yhteistyöhalua ohjaajan kanssa ja halua palvella ohjaaja.

(2) Ohjattavuutta on kaikkien tuomariryhmien arvosteltava.

6. Työilo

§34 (1) Työilo ja -halukuus täytyy todeta kokeen kestäessä kaikissa osasuorituksissa.

(2) Työilo on kaikkien tuomariryhmien arvosteltava.

7. Vesityö

A Yleistä osa

Metsästyksellisesti ja eläinsuojelullisesti oikein suoritettu vesilintumetsästys edellyttää Liittotasavallan metsästyslain §1 kohdan 2 ja täydentävien liittovaltioiden metsästyslakien mukaan käyttökelpoisten metsästyskoirien käyttöä. Vesityön tarkoitus on kouluttaa metsästyskoiraa tulevien tehtävien suorittamista varten, mikä tarkoittaa pääasiallisesti haavoittuneiden tai kuolleiden veteen pudonneiden vesilintujen etsimistä. Tulokset todetaan kokeissa ja kirjataan jalostusta varten. Jotta vesityö tulee tehtyä tarkoituksenmukaisesti ja toisaalta koe suoritettua eläinsuojelullisesti, täytyy seuraavat kohdat huomioida käytettäessä eläviä sorsia:

§35 (1) Yleistä

- (a) Seuraavat periaatteet sitovat kaikkia yhdistyksiä, jotka järjestävät kokeita elävillä sorsilla, ottaen sen lisäksi huomioon liittovaltioiden määräykset.
- (b) Niitä on noudatettava myös seurojen vesityöharjoittelupäivinä ja on otettava myös huomioon, että koiralla ei saa olla yhteensä enempää kuin 3 harjoituslintua.

(2) Vesistö

Koepaikan vesistön täytyy kokonsa (vähintään 0,25ha vesipinta-ala), syvyytensä tai leveytensä (paikoin 6 m), vesisyvyytensä (koiran täytyy uida), näkösuojansa nähden (peitteinen osa n. 500m²) olla sellainen, että sorsalla on täydet pakenemismahdollisuudet.

(3) Vastuuhenkilöt

- (a) Seurat nimeävät vastuullisen henkilön, joka päällikkönä valvoo tarkkaan edempänä mainittujen määräysten noudattamista.
- (b) Ykköskohdassa mainitun henkilön lisäksi järjestettävä seura on vastuullinen näiden määräysten noudattamisesta.

(4) Sorsat

- (a) Vesityössä saa käyttää ainoastaan aikuisia heinäorsia, joiden lentokyky on Prof. Müller'in

menetelmän mukaan (paperikalvosimella, joka asetetaan yhden siiven käsisulkien ympärille) väliaikaisesti estetty.

- (b) Sorsien täytyy päästä tutustumaan jo kasvatus/pitovaiheessa veteen ja näkösuojaan, mikä tarkoittaa uimista, sukeltamista ja kätkeytymistä. Sorsilla täytyy olla melkein kokeen alkamiseen asti mahdollisuus rasvata sulkiaan .
- (c) Jos ei ole mahdollista antaa sorsille vaikka vain hetken tutustumismahdollisuutta alueeseen, saa ne tuoda vasta vähän ennen kokeen alkua koealueen vesistön lähelle ja ne on säilytettävä siten, ettei koetapahtuma häiritse niitä.
- (d) Koeaika sorsaa kohti ei saisi olla 15 min. pidempi. Näkyvissä olevan sorsan takaa-ajo ei ole toivottua ja se on keskeytettävä mahdollisimman pian.
- (e) Jos koira mahdollisesti tuo vielä elossa olevan sorsan, on sorsa välittömästi lopetettava.
- (f) Kuolleet sorsat on säilytettävä erillään elävistä sorsista.
- (g) Sorsien kuljetuslaatikot täytyy säilyttää niin, että koira ei voi löytää niitä työskentelyn aikana.

(5) Lisääntymisaika

Vesityötä elävillä sorsilla saa harjoitella ja kokeilla ainoastaan lisääntymisajan ulkopuolella.

(6) Edellytykset kokeen suorittamiseksi vedessä.

Kokeen saa suorittaa vasta, kun koira on todettu paukkukestäväksi ja se on osoittanut varmaa työskentelyä peitteiseen piilotetun kuolleen sorsan löytämisessä ja noutamisessa

(7) Koirat

- (a) Vain koirat, joiden ohjaajalla on metsästyskortti saavat osallistua. Poikkeuksia sallitaan, jos se on metsästyksellisistä ja jalostuksellisesta syistä perusteltua.
- (b) Koiria, jotka eivät ole onnistuneet kohdassa 6 mainituissa osasuorituksissa, tai ovat aikaisemmin tässä kokeessa osoittaneet paukkuarkuutta, tai puuttuvaa riistaintoa, ei saa kokeilla enempää.
- (c) Joka kokeessa täytyy olla käytettävissä kokeiltu ja metsästyskokemusta omaava koira, jota voi tarvittaessa käyttää etsinnässä.
- (d) Periaatteessa jokaisella koiralla on vain yksi sorsa käytettävissä. Toisen sorsan voi koira saada vain, jos ei ollut mahdollisuutta kokeilla sitä ensimmäisellä sorsalla (esim. jos sorsa lentää liian aikaisin tiehensä).
- (e) Koiria, jotka ovat läpäisseet kokeen osasuorituksen "sorsan karkottava haku peitteisessä vesistöissä" (vähintään arvosanalla "tyydyttävä"), ei saa kokeilla uudestaan tässä osasuorituksessa. Tämä ei koske jalostusvalintakokeita (esim. Hegewald, Kansainväliset kokeet IKP y.m.)
- (f) Jos koira ei läpäise koetta, se voidaan uusia kerran.
- (g) Ensimmäisen läpäistyn kokeen arvosana kirjataan kaikissa myöhemmissä kokeissa huomautuksella "koe suoritettu __ . __ . ____". Valokopio on lähetettävä mukaan

ilmoitauudessa.

(h) Tulos kirjataan aina rekisteriotteeseen (arvosana ja mahd. pisteet).

B. Erityisesti

§36 Seuraavat osasuoritukset kokeillaan HZP:ssa tässä järjestyksessä:

Paukunkestävyys ja hakunouto peitteisestä vesialueesta, karkottava haku sorsalla peitteisessä vesialueessa, noutotavat.

(1) Paukunkestävyys

- (a) Sorsa heitetään mahdollisimman pitkälle avoveteen ja koira kehoitetaan noutamaan. Koira joka ei mene yhden minuutin sisällä veteen ei kokeilla enempää vesityössä.
- (b) Koiran uidessa sorsaa kohti ammutaan veteen sorsaa kohti haulikolla. Koiran täytyy noutaa sorsa itsenäisesti.
- (c) Koira, joka tässä suorituksessa epäonnistuu, ei kokeilla sen enempää vesityössä.

(2) Hakunouto peitteisessä vesialueessa

- (a) Kokeillaan välittömästi sen jälkeen, kun paukunkestävyys on kokeiltu.
- (b) Sitä varten heitetään vasta-ammuttu sorsan peitteiseen niin, ettei koira voi nähdä heittoa eikä nähdä sorsaa rannalta.
Sorsan täytyy olla sellaisessa paikassa (saari, vastaranta, kaislikko-alue), että koira täytyy ohjata avoveden yli peitteiseen alueeseen.
- (c) Ohjaajalle näytetään n. 30 m päästä sorsasta suurinpiirtein suunta, missä on lintu. Koiran täytyy itsenäisesti etsiä sorsa ja noutaa ohjaajalle.
- (d) Ohjaaja saa tukea koira ja ohjata, mutta jatkuva vaikuttaminen koiraan sekä laukaus että kivenheitto alentavat arvosanaa.
- (e) Jos koira ei saa tässä osasuorituksessa vähintään arvosanaa tyydyttävä, sitä ei kokeilla sen enempää vesityössä.

§37 (1) Karkottava haku sorsalla peitteisessä vesialueessa

- (a) Sorsa päästetään peitteiseen ilman, että ammutaan laukausta. Koira ei saa nähdä näitä esivalmisteluja.
- (b) Sen jälkeen tuomarit vievät ohjaajan paikkaan, joka on haulikonkantaman etäisyydellä sorsan istutuspaikasta tai sorsasta ja osoittavat suunnan. Tästä paikasta ohjaaja kommentaa koiran etsimään haavoittunutta.
- (c) Koiran täytyy etsiä ja löytää sorsa itsenäisesti, ohjaaja saa ohjata ja tukea koira, mutta jatkuva ohjaaminen alentaa koiran arvosanaa.
- (d) Kun koira saa sorsan ajetuksi kaislikosta ja seuraa sitä, ampuu ohjaaja, tai joku muu siihen

tehtävään määrätty henkilö sorsan, jos se on turvallisesti mahdollista.

- (e) Koiran täytyy tuoda sorsa itsenäisesti.
- (f) Tuomareiden täytyy keskeyttää koiran työskentely, kun he ovat muodostaneet itselleen lopullisen arvosanan. Näin on meneteltävä myös, vaikka sorsaa ei ole vielä ammuttu.
- (g) Koira, joka ei nouda sorsaa ensilöytämällä itsenäisesti, ei voi läpäistä osasuoritusta. Tässä tapauksessa lasketaan myös "hakunouto peitteisessä vesialueessa" tai "sorsan karkottaminen peitteisessä" ei läpäistyiksi. Sorsa, jonka koira on nähnyt, lasketaan löytyneeksi.
- (h) Jos koira löytää sattumalta toisen sorsan, on myös tämä työ arvosteltava.
- (i) Tuomarit voivat lopettaa kokeilun, jos he ovat saaneet sen vaikutelman, että koira ei selviä tehtävästä.

(2) Sorsan nouto

- (a) Noutosuoritus, eli opittu tapaa ottaa, kantaa ja luovuttaa arvostellaan kohdassa "noutotavat".
- (b) Jos koira laskee sorsan rannalla maahan ja esim. puistelee itsensä, se voi saada korkeintaan arvosanan hyvä. Mutta jos koira tarttuu vedessä sorsaan huonosti (esim.: pää-, siipi tai jalkaotteella) ja korjaa rannalla otteen ilman ravistelua, tuo sen jälkeen, istuu eteen ja luovuttaa oikeaoppisesti, voi arvosanaa alentaa vain siinä tapauksessa, jos vielä elossa oleva sorsa olisi voinut päästä karkuun.
- (c) Myöskään ei lasketa virheeksi, jos koira ravistelee itsensä ilman, että sorsa putoaa. On myös huomioitava, että koira tuo ja luovuttaa oikeaoppisesti.
- (d) On huomioitava, että koira tuo, istuu ja luovuttaa oikeinoppisesti. Arvostelussa on kaikki noudot eri osasuorituksissa huomioitava.

8. Linnun nouto

§38 (1) Jos mahdollista pitäisi koiralle saada pudotus.

(2) Koiran täytyy noutaa juuri ammuttu lintu

joko

a) **riistatyön yhteydessä**

sellaiseksi katsotaan jos koiraa löytää jäljen perusteella linnun ja noutaa sen ohjaajalleen

tai

b) **hakunoutolla juuri ammutulla (ei heitetty) linnulla**

(3) Tämän työn voi arvostella vain jos lintu putoaa **peitteiseen ilman, että koira on voinut nähdä sen putoavan.**

(4) Jos koira on nähnyt linnun putoavan on tuomareilla mahdollisuus kokeilla toisella koiralla

hakunoutoa, koiralla, jolla ei ollut vielä mahdollisuuksia noutaa juuri ammuttua lintua, edellyttäen, että **koiralla ei ole ollut mahdollista nähdä linnun putoavan**.

- (5) Ohjaajalle on näytettävä suurenpiirtein mihin lintu putosi. Koira lasketaan irti n. 40m ennen putoamipaikkaa etsintää varten. Ohjaaja saa kulkea mukana.
- (6) Koiran pitäisi etsiä lähellä ohjaajaa haulikon kantaman sisällä ja sen pitäisi näyttää hallitulla haulilla ja **nenän käytöllä**, että se **haluaa löytää** pudotetun riistan.
- (7) Työ arvostellaan sen mukaan, miten koira suhtautuu tähän tehtävään.
- (8) Jos koira tämän työn jälkeen noutaa myöhemmin ohjaajalle pudotetun linnun hyvänä tai erittäin hyvänä suorituksena, niin lasketaan tämä viimeinen - arvokkaampi - työ koiran hyväksi.

c) Laahausjälki

- (9) Jos a) tai b) ei ole olleet mahdollisia tai koira ei ole löytänyt lintua, niin sille tehdään laahausjälki
- (10) Jäljen tekee tuomari myötätuuleen maastoon, jossa on kasvillisuutta. Jäljen pituus on n. **150 m** (n. 200 askelta) ja siinä on kaksi loivaa mutkaa. Vierekkäisten jälkien keskinäinen etäisyys täytyy olla joka kohdassa vähintään 100 m. Jäljen loppuun maahan pannaan vasta ammuttu lintu, sitä ei piiloteta ja tuomari kulkee eteenpäin ja piiloutuu niin, että koira ei voi nähdä häntä. Siellä hän irrottaa jäljen tekoon käytetyn linnun vetonarusta ja panee sen eteensä maahan. **Hän ei saa estää koiraa** noutamasta tätä lintua.
- (11) Koira ei saa nähdä jäljen tekoa. Ohjaaja voi vaatia, että jäljen tekoon käytetty lintu pannaan jäljen päähän. Jos hän niin haluaa, hänen on ilmoitettava siitä tuomareille etukäteen.
- (12) Ohjaaja saa kulkea ensimmäiset 20 m koira kytkettynä mukana, sen jälkeen koira on päästettävä irti ja ohjaajan on pysähdyttävä. Jos koira tulee takaisin ilman, että se on löytänyt ja ei aloita oma-aloitteisesti uudestaan työskentelyä jäljillä, saa ohjaaja vielä kaksi kertaa ohjata sitä jäljelle. Tässä tulkitaan kaikki ohjaajan toimet uudeksi yritykseksi saada koira työskentelemään jäljellä.
- (13) Koiran pitäisi halukkasti ja itsenäisesti löytää, löydetty riistaeläin ottaa nopeasti suuhunsa ja tuoda iloisesti ilman ohjaajan lisävaikutusta. Koiran työskentely arvostellaan meno- ja tulomatalla.
- (14) **Kohdassa a) riistatyön yhteydessä, b) hakunoutolla juuri ammutulla linnulla ja c) laahausjälki arvostellaan ainoastaan koiran halua ja miten se yleensä noutaa, miten se suhtautuu työhön, haluako se yleensä löytää ja noutaa ja tuoko se riistan ohjaajalle.**
- (15) Koiran **opetetut noutotavat**, eli miten se **tarttuu, kantaa ja luovuttaa** arvostellaan kohdassa noutaa.
- (16) Jos koiraa suoritta ensin nouto jälkityössä ja se noutaa myöhemmin ohjaajalle pudotetun linnun hyvänä tai erittäin hyvänä suorituksena, niin lasketaan tämä viimeinen - arvokkaampi - työ koiran hyväksi.
- (17) Koira joka on löytänyt jäljen tekoon **tai** jäljen päähän laitetun linnun eikä tuo ei voi läpäistä koetta.
- (18) Jos koiraa häiritään poikkeuksellisella tavalla jäljen seuraamisen tai noudon aikana, tuomarit

voivat harkintansa mukaan antaa koiralle uuden mahdollisuuden.

9. Turkisriistajälki (Jänis, Kani)

§39 (1) Jälki vedetään jäniksillä t. kaneilla ja sen tulee olla **300m pitkää** (n. 400 askelta) sisältäen 2 loivaa mutkaa. Ensimmäinen mutka on n. 100m lähtöpaikasta.

(2) Muuten pätevät samat säännöt kuin lintujälki §38 mukaan.

10. Nouto

§40 (1) Noutotapana arvostellaan opetettu tapa tarttua, kantaa ja luovuttaa.

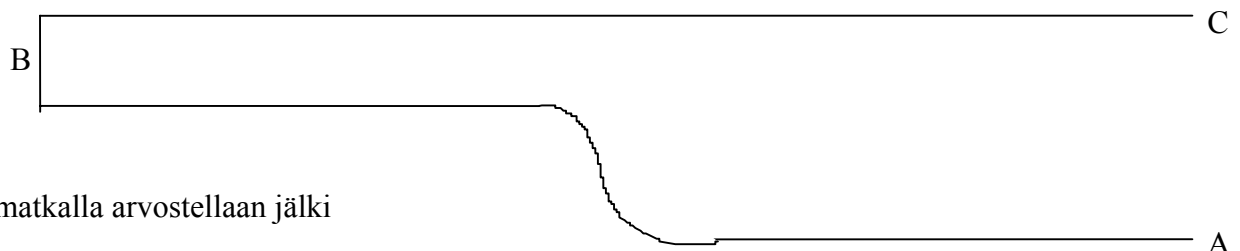
(2) **Oikeaoppinen tarttuminen ja kantaminen** tapahtuu, kun koira säätelee otteen voimakkuutta riistan painon ja muodon mukaan. Liian voimakas tai liian pehmeä ote on virhe. Pureskelu on virhe ja mainittava erikseen arvostelussa.

(3) **Oikeaoppinen luovuttaminen nähdään**, kun koira tulee ohjaajan luo, istuu ilman käskyä tai yksinkertaisella hiljaisella käskyllä ja pitää rauhallisesti otteen, **kunnes ohjaaja tarttuu hätäilemättä** riistaan ja käskee irrottaa.

(4) Raatelijat, hautaajat ja voimakkaasti pureskelevat tai nyppijät suljetaan kokeista.

(5) Kaikki kolme noutosuoritusta (peltopyy/fasaani/kyyhky/sorsa, sorsa ja turkisriista) arvostellaan erikseen. Näistä numeroista lasketaan keskiarvo. Jos ei tule tasalukua pyöristetään arvosana. Läpäistäkseen kokeen täytyy saada vähintään arvosana "riittävä" (3p). Joka osasuorituksesta koiran on vähintään saatava arvosana puutteellinen (1p). Jos koira on epäonnistunut jossain osasuorituksessa ja on saanut riittämätön (0p) tai ei kokeiltu on myös osasuorituksen "noutotavat" arvosana riittämätön tai ei kokeiltu.

Lisäys §§ 38-40

A-C matkalla arvostellaan jälki

B-C matkalla arvostellaan myös nouto

11. Tottelevaisuus

§41 (1) Toisin kuin ohjattavuudessa alistetaan koira tottelevaisuudessa ohjaajan tahtoon.

(2) **Tottelevaisuus ilman riistakosketusta** näkyy, kun koira on ohjattavissa työskentelyn aikana ja että koira tottelee heti ja halukkaasti ohjaajan käskyjä (suu-, käsi-, tai vihellysmerkein). Se näkyy myös siinä, että koira on rauhallinen, kun toisia koiria kokeillaan ja osoittaa näin, ettei se halua

häiritä ohjaajaa ja muita metsästäjiä.

- (3) **Tottelevaisuutta kohtatessa riista** ei vaadita. Koirat jotka eivät tottele ohjaajaa, eikä niitä voi kokeilla, ehkä jopa häiritsevät toisten koirien kokeilemista eivät voi läpäistä koetta ja ne suljetaan.
- (4) Tottelevaisuuden arvostelevat kaikki tuomariryhmät.

Metsästystavat (haukuen)

§42 Metsästystavat on todettava (haukkuu jäljille tai näköyhteydessä, ei osaa sanoa, hiljaa, haukkuu ilman riista, eli tyhjää). Metsästystavat voi todeta ainoastaan jäniksen ja ketun kanssa. Muun turkisriistan kanssa se todetaan ainoastaan kirjallisesti. Huomautus: muu riistan seuraaminen haukkuen on pääsyedellytys liiton jälkikokeeseen, eikä kirjata jalostuskirjaan.

Paukkukestävyuden toteaminen y.m.

§43 (1) Paukkukestävyuden totetaan kuten VJP:ssa §23 on sanottu.

- (2) Voimakkaasti paukkuarat, paukupelkoiset ja arat koirat eivät läpäise koetta, mutta ne kokeillaan.
- (3) Muuta huomioitavaa kts. kaavake 5 (pelkää vieraita ihmisiä, muut puutteet)

Arvosteluperusteet ja arvostelu

§44 (1) §24 pykälässä todetut perusteet pätevät myös HZP:ssa ottaen huomioon korkeimmat vaatimukset. Tuomareiden **eritystehtävä** on tuoda esille koirat joilla on hallittu temperamentti, hyvää löytöominaisuus ja periksiantamaton työhalukkuus.

- (2) Tuomarityhmällä on **oltava** koirakohtaiset arvostellut valmiina kun tuomaripalaveri alkaa.
Arvostelua ei saa enää muuttaa jälkeinpäin.
- (3) Pisteet osasuorituksesta nenä, ohjattavuus ja tottelevaisuus antaa tuomariryhmä "pelto" ottaen huomioon muiden tuomariryhmien arvostelun.
- (4) Pisteet osasuorituksesta nouto ja työnilo päätetään tuomaripalaverissa.

§45 Koirat voivat ainoastaan silloin läpäistä kokeen, jos ovat saaneet kaikista osasuorituksista vähintään "riittävä" (3p).

§46 Kaikki kokeillut koirat saavat todistuksen (kaavakke 5).

Tuomarit ja tuomaripalaaveri

§47 (1) Tuomarin vaikein tehtävä on toimia jalostuskokeissa tuomarina. Oikein tuomittu jalostuskoe on tuomareiden kyvyistä kiinni. Tuomareiden on oltava kokeneita metsästäjiä ja ohjaajia ja heidän pitäisi olla kasvattajia. Heidän pitäisi olla tunnettuja liitontuomarina.

§48 (1) Vain poikkeustapauksissa saa kokenut metsästäjä toimia, yllättävien poisjääntien takia, tuomarina kahden liittotuomareiden kanssa.

(2) Menetelmä on perusteltava.

§49 (1) Ylituomarin ja avustavat tuomarit valitsee järjestävän kerhon puheenjohtaja tai koepäällikkö.

Heillä on oltava riittävästi kokemusta ja menestystä metsästyskäyttökoirien kouluttajina ja ohjaajina

(2) Tuomariryhmän ylituomarina saa toimia ainoastaan kokenut tuomari, joka on kouluttanut ja ohjannut useita koiria menestyksekkäästi.

§50 (1) **Tuomarin on tunnettava säännöt hyvin. Säännöt ovat sitovia.**

(2) Tuomariryhmän ylituomari on vastuussa siitä, että sääntöjä noudatetaan. Vain hän antaa suulliset selvitykset. Muut tuomarit saavat antaa ainoastaan silloin suulliset selvitykset ulkopuolisille, jos hän antaa luvan.

(3) Jos tuomariryhmän äänestyksessä vähemmistöön jäänyt tuomari on sitä mieltä, että säännöt on tulkittu väärin, on hänen ilmoitettava siitä tuomarinpalaverissa.

§51 (1) Ei ole sallittua, että tuomari arvostelee itse kouluttamaansa, kasvattamaansa (tähän luetaan myös hänen oman jalostusuroksen ensimmäisen polven jälkeläiset) koiraa.

(2) Koepäällikkö ei saa ohjata koira kokeessa joka hän johtaa.

§52 (1) **Tuomariryhmien muodostaminen** ja kokeiden järjestely kts. §7.

(2) Jokaisessa tuomariryhmässä **täytyy** olla vähintään kolme tuomaria. Koepäällikkö on nimittänyt yhden heistä ylituomariksi. Enemmistö ratkaisee päätökset.

(3) Häätätapauksissa kts. §48 kohta 1 ja 2.

§53 **Ennen koetta** järjestetään lyhyt tuomaripalaaveri, jotta saadaan mahdollisimman yhtenevät kokeen tarkoitusta vastaavat arvosteluperusteet ja siten varmistetaan koirille pitkälti tasavertaiset arvostelut.

§54 Tuomareiden täytyy myös panna ylös (§14) miten usein koira tapasi riista, kuinka monta jäniksenjalkia oli, sekä jälkien pituus ja vaikeus.

§55 (1) Tuomareita sitovat koesäännöt. Jokaisen suorituksen jälkeen yksi ryhmän tuomareista esittää kritiikin ohjaajalle ja yleisölle (**avoin tuomitseminen**)

(2) Ohjaaja voi saada koiran työsuorituksen jälkeen ylituomarilta tiedon kuinka paljon pisteitä koira sai.

§56 **Tuomaripalaaveri pidetään kun kaikki koirat on kokeiltu.** Puheenjohtaja toimii koepäällikkö, järjestävän yhdistyksen puheenjohtaja (t. hänen nimeämä henkilö), mikäli eri tuomariryhmät ovat arvostelleet koiraa tai on annettu arvosana "erinomainen" (12p).

§57 (1) Tuomariryhmä selvittää koiran pisteet.

(2) Jos eri tuomariryhmät ovat arvostelleet koiran, lukee tuomaripalaaverissa tuomariryhmän "pelto" annetut arvosanat ja tuomariryhmä "vesi" ja "jälki" ilmoittavat heidän näkemyksensä koskien nenä, ohjattavuus ja tottelevaisuus. §44 (3).

(4) Jos on annettu arvosana "erinomainen" (12p) on ylituomarin se aina perusteltava tuomaripalaaverissa.

(5) Koirien pisteet, jotka keskeytyvät kokeen - eivät läpäisseet tai suljettu §70 mukaan- luetaan. Ylituomarin on ilmoitettava osasuoritus josta koira ei selvinnyt.

§58 (1) Keskiarvo, kokonainen luku, kirjoitetaan arvostelukaavakeeseen, kerrataan kertoimella ja lasketaan yhteen. §40 on huomioitava kohdassa noutaa.

(2) Tuomaripalaveri toteaa lopputuloksen.

Todistus voi olla vaan
läpäisy..... pisteellä tai
ei läpäisy.....pisteellä ja perusteet.

§59 (1) Tulos kirjataan

a) VJP:ssa kaavakeeseen 3

b) HZP:ssa kaavakeeseen 5

ja vähintään kahden tuomarin sekä kopäälkön allekirjoitus.

(2) Koepäällikkö kirjoittaa tuloksen, paikkaa ja ajan rek.otteeseen ja allekirjoittaa sekä leimaa sen (järjestävän yhdistys leima). HZP:ssa täytyy mainita oliko jänisjälki.

(3) Koepäällikkö on vastuussa siitä, että tulokset tulee kirjatuksi kaikkiin rek.otteisiin, myös niiden koirien jotka ovat keskeyttäneet tai eivät läpäisseet koetta. Täytyy myös mainita miksi eivät ole läpäisseet.

(4) Jos rek. ote ei ole käytettävissä ei saa antaa koekaavaketta, eikä mahdollisia raha tai muita palkintoja.

(5) Heti kun tulos on ilmoitettu koiran ohjaaja saa rek.oteen takaisin.

Raportointi

§60 (1) Koepäällikön on **3 viikon sisällä** toimitettava jalostuskirjaosastolle kaikki materiaalia. Kaavakkeissa on huolellisesti täytettävä tikkukirjaimin tai konekirjoituksella.

(2) Toimitettava on:

1. Yleinen koekertomus jossa mainitaan erikoiset tapahtumat, mahdolliset vaikeudet y.m.
 2. Ilmoitus (kaavake 2)
 3. Ilmoittautumiset (kaavake 1) mainitaan kaikki ilmoittautuneet koirat, jälki-ilmoittautuneet, koirat jotka eivät tulleet ja koirat jotka eivät ole läpäisseet koetta.
 4. **Koekaavake 3 VJP:ssa** ja koekaavake **5 HZP:ssa** kaikilta **paikalla olleilta** koirilta kahtena kappaleena. Tarkat ilmoitukset äänenannosta, käyttäytymisessä ja ruumiillisista puutteista. Jos ohjaaja keskeyttää kokeen ilmoitetaan ne arvosanat, mitkä koira on siihen mennessä saanut.
- (3) Kaavakeissa on kaikki tiedot joita jalostuskirjaan pitäjä tarvitsee tehdä koekertomuksen ja julkistaakseen tulokset Saksan käyttökoirajalostuskirjassa. Sen takia kaavakkeet on huolellisesti täytettävä. Lisähuomautukset on mainittava koekertomuksessa.
- (4) Jos HZP järjestetään niin, että osa koirista kokeilaan jänisjäljillä osa ei, niin on tehtävä oma ilmoitus koirille ilman jänisjalkia ja koirille jänisjäljillä.
- (5) Jalostuspäällikkö palauttaa epäselvästi t. epätädellisesti täytetyt kaavakkeet koepäällikölle.
- (6) Jos täydelliset koepaperit eivät ole 15.5. (VJP) tai 15.11. (HZP) käytettävissä maksaa järjestettävä yhdistys 500,00DM sakkoa.

§61 Järjestävä yhdistys ja koepäällikkö ovat vastuussa, että kaikki §60 mainitut paperit ovat ajoissa jalostuskirjaosastolla.

§62 Järjestävää yhdistyksen täytyy myös huolehtia, että koetulos menee samassa aikataulussa liitolle julkistamista varten.

§63 VJP:n tulokset kirjataan Saksan käyttökoirajalostuskirjaan osastolle II ja HZP:n osastolle III pentueittain. Siihen kirjataan myös ne koirat, jotka eivät ole läpäisseet koetta, on mainittava myös syy.

Järjestyssäännöt

§64 (1) Kokeen järjestämisen edellytykset ovat suuret riistarikkaat alueet, sekä lisäksi HZP:ssa riittävän iso vesialue, jossa on tiheä kasvillisuus.

(2) Järjestäjät ovat vastuussa siitä, että alueet täyttävät niille asetetut vaatimukset. Koirien määrä täytyy olla sopuissa alueiden koon ja riistatiheyksien kanssa.

(3) VJP on yhden päivän koe. Jos se poikkeuksellisesti, riistanvähyden vuoksi, ei ole mahdollista jatketaan seuraavana päivänä. Tuomariryhmien pitäisi olla samat. Toimenpide on koepäällikön perusteltava.

(4) HZP:ssa käytetyt jälkieläimet on kuljetettava ja säilytettävä niin, että niihin ei voi tarttua vieraita hajuja.

§65 Järjestävä yhdistys ja koepäällikkö ovat vastuussa, että koe järjestetään asianmukaisesti.

§66 Koe, joka ei ole sääntöjen mukaisesti järjestetty, on mitätön. Tulosta ei julkisteta Saksan käyttökoirien jalostuskirjassa.

§67 (1) Nartut, joilla on juoksuaika, saavat osallistua vain koepäällikön luvalla. Ohjaaja on **velvollinen** ilmoittamaan koepäällikölle ennen kokeen alkamista, että koira on juoksulla.

(2) Koepäällikön ja tuomareiden on huolehdittava, että kiimaisen nartun läsnäolo ei häiritse muiden osallistuvien koirien suorituksia.

(3) Vuoroaan odottavien koirien tulee olla kytkettyinä. Ulisevat tai muuten ääntä pitävät koirat on pidettävä kuulomatkan ulkopuolella, etteivät ne häiritse kokeiltavia koiria. Ohjaaja huolehtii itse, että hän on paikalla, kun hänen vuoronsa tulee.

§68 (1) Ohjaajilla, joilla on metsästyskortti, täytyy olla ase ja riittävä määrä patruunoita sekä metsästyskortti mukanaan

(2) Ohjaajat, joilla ei ole metsästyskorttia ja saavat poikkeuksellisesti osallistua, osoittavat koepäällikölle ennen kokeen alkamista, että koira on riittävästi vastuuvakuutettu.

§69 (1) Koepäällikön, tuomareiden ja järjestysmiesten ohjeita on ehdottomasti noudatettava. Ohjaajia ja koiria ei saa suorituksen aikana häiritä, eikä estää tuomarien arvostelua.

(2) Koiran töskentelyn aikana katsojien täytyy olla vähintään 50m päässä ohjaajasta ja tuomareista.

§70 Ilmoittautumismaksun menettämisen uhalla voidaan kokeisiin osallistuja sulkea:

- a) jos on tietoisesti antanut väärää tietoa ilmoittautuessaan,
- b) antaa koiran vapaasti juoksennella, vaikka sen vuoro ei ole vielä,
- c) ei ole paikalla, kun on vuorossa,
- d) lisäksi: kiimaisen nartun ohjaaja ei noudata koepäällikön ja tuomareiden antamia ohjeita,

e) ohjaaja rikkoo §67 vastaan, tai ei noudata koepäällikön tai tuomareiden muista seikoista antamia ohjeita

§71 Vastalauseen ohjeet kts. kohta vastalauseet.

§72 Joka yritys kyseenalaista tuomareiden päätökset tai riitauttaa vastalausekomitean vastalauseesta tehdyt päätökset, tai kyseenalaistaa tuomareiden puolueettomuutta voi järjestävä yhdistys rankaista erottomalla henkilön yhdistyksestä tai kielolla toimia ohjaajan jonkun ajan tai iäksi. Päätös on ilmoitettava metsästyskäyttökoiraliitolle.

§73 Koiraa ilmoittaessa on käytettävä kaavakke 1. Raportointia varten kaavakeet 2,3, ja 5.

Suosituksset 11 ja 12 pisteen arvosanoille liiton jalostuskokeissa

Kokeiden tarkoitus on saada selville kasvatajille, rotuyhdistyksille ja rotukerhoille koirien ja niiden vanhempien jalostusarvo.

12 pisteen arvoasteikon tarkoitus on saada **yhdenmukaisella arvostelukriteereillä** ja todenmukaisella koesysteemeillä lahjakaat koirat esiin. Pisteet 12 (erinomäinen) ja 11 (erittäin hyvä) pitäisi liiton jalostuskokeissa antaa ainoastaan kun on todella erinomainen tai yli keskiarvon olevasta ominaisuudesta kyse.

Jäljempänä annettujen arvosteluperusteiden ei pitäisi rajoittaa tuomareita vaan luoda mahdollisimman yhtenäiset jakoperusteet.

Jälki: arvosana erinomainen=12p.

12p annetaan jos koira selvittää jäljen joka on olosuhteiden takia vaikea (esim. kuivuus, kova tuuli, paljas maa, tiet, vesiojat.....) huomioonottaen myös jäljen ikä ja pituus. Koira työskentelee keskittyneesti ja vahvistaa tämän jälkityön vielä toisella suorituksella, jossa se saa vähintään 10p. Jos se saa toisella jäljellä vähemmän kuin 10p ei pitäisi antaa §24 VZPO:n mukaan 12p.

Jälki: arvosana erittäin hyvää=11p.

11p annetaan vain jos kysee on todella keskitetystä, jälkihalukkaasta ja jälkivarmasta jälkityöstä vaihtelevassa maastossa. 11p:n jälki täytyy vahvistaa toisella jälkityöllä, jossa koira saa vähintään arvosanaa "erittäin hyvä", muuten ei voi antaa 11p.

Nenä: arvosana erinomainen=12p.

12p annetaan vain poikkeuksellisen hyvälle nenälle. Kaukaa ja monipuolisesten riistaeläinten, vanhojen jälkien havaitseminen nenällä antavat arvokaita vihjeitä. Koiran täytyy todistaa useita kertoja nenänsä erinomaisuus. Vesityöstä koiran pitää saada vähintään 10p. §24, 30, 44/3.

Nenä: arvosana erittäin hyvä=11p.

11p annetaan, jos koira on pellolla näyttänyt useita kertoja vakuuttavaa nenätyöskentelyä ja on saanut vesityössä arvosanan "erittäin hyvä"

Haku: arvosana erittäin hyvä=11p.

11p annetaan vain, jos koira työskentelee ahkerasti, hallitusti, säännöllisesti ja kestävästi ja osoittaa sen lisäksi, että halua löytää riistaa. Tämän sen täytyy todistaa useita kertoja, myös kohtuulisen pitkään (ajallisesti).

Haku: arvosana erittäin hyvä=11p.

11p annetaan vain, jos koira seisoo kaikki riistaeläimet (linnut, jänikset) joita se löytää niin kauan, kunnes ohjaaja tulee rauhallisesti koiran luo ottaaksen koiran pois tai riista karkkoaa. Koiralla täytyy olla vähintään 2 seisontaa. Jos koiran seisonta arvostellaan kokeen kestossa jossain vaiheessa huonommin kuin "erittäin hyvä" se ei voi saada 11p.

Ohjattavuus: arvosana erittäin hyvä=11p.

11p annetaan vain jos koira näyttää kaikissa osasuorituksissa pelolla ja vedessä hyvä kontaktin ohjaajaan ja siinä yhteydessä kaikki positiiviset ohjattavuuden ominaisuudet.

Sorsan karkkotava haku peitteisessä vesialuessa: arvosana erinomainen=12p.

12p pitäisi antaa vain, jos koira vain kerran käskettynä itsenäisesti työskentelee ja saa sorsan joko suuhunsa tai ajettuksi ulos kaislikosta, niin että se voidaan ampua. Olosuhteiden on oltava vaikeat, niin että koira voi näyttää kestävyyttä.

Sorsan karkkotava haku peiteisessä vesialuessa: arvosana erittäin hyvä=11p.

11p annetaan, jos koira työskentelee ilman mainttavaa ohjausta, pitkäjänteisesti ja keskittyneesti. Olosuhteiden täytyy olla sellaiset, että koiran kovuus, löytöhalu ja kestävyys voidaan testata.

Lisäys VZPO:hon

I Metsästyskäyttökoiraliiton arvomerkit

- 1.) Jalkajousi-seismerkki (AH)
- 2.) Kovuuden toteaminen (/)
- 3.) Metsästäminen haukkuen (\)
- 4.) Hakunouto (Vbr)
- 5.) Noutokoe (Btr)

II Vastalauseseädökset

III Koiran hampaisto kts. lyhytkarvaliiton säännöt

IV Koiran rakenne

V. Metsästykoirienliiton arvomerkkien merkit

I Metsästyskäyttökoiraliiton arvomerkit

1.) Jalkajousi-seismerkki (AH)

(1) Jalkajousi-seismerkki (AH) on päätetty ottaa käyttöön metsästyskäyttökoiraliiton 57. yleiskokouksessa 15.3.1970.

(2) Merkki annetaan jos:

Koira liiton kokeessa haussa pellolla kuten §19 ja §31 VZPO:ssa tai §78 VGPO:ssa aina jäniksen nähtyään tottelee niin kuin §96 kohdassa 1 VGPO:ssa on sanottu. Koiran on kerran oltava vähintään 20 m etäisyydellä ohjaajasta.

(3) Tämän lisäksi, kun jänis on päässyt näkökentän ulkopuolelle, sen täytyy suorittaa tuoreella jänisjäljellä jälkityö, niin kuin §17 ja §29 VZPO:ssa on sanottu, saaden vähintään arvosana "hyvä".

(4) Nämä vaatimukset voi täyttää yhdellä jänisksellä ja yksi jänisjälkityö riittää.

(5) Merkkiä ei anneta, jos koira on tottelevainen, mutta se ei saa ensimmäisellä mahdollisella jäljellä vähimmäisarvosanaa "hyvä".

(6) Järjestävä yhdistys anoo koiralle arvomerkin.

(7) Anomus on tehtävä 4 viikon sisällä muuten joutuu maksamaan 50,00 DM myöhästymismaksua. Koepäällikkö kirjoittaa lyhyen selonteon.

2.) Kovuuden toteaminen (/)

- (1) Pienpetojen, kissojen ja pesukarhujen lopettaminen on ensisijaisesti metsästäjän tehtävä (ampumalla). Jos koira kumminkin saa eläimen kiinni ja lopettaa sen ennen kuin metsästäjä voi ampua sen on myös kysymys metsästyksessä.
- (2) Jos tällaisella toiminalla on silmännäkiöitä voidaan anoa "kovuuden toteaminen " metsästyskäyttökoirayhdistyksestä. Anomus on tehtävä 4 viikon sisällä muuten joutuu maksamaan 50,00 DM myöhästymismaksua. Viitataan myös §106 VGPO:hon. Anomuksen mukaan on lähetettävä frankerattu kirjekuori lähettäjän osoitteella.

3.) Metsästäminen haukkuen (\)

- (1) Metsästäminen haukkuen todistuksen voi saada:
 1. Jos koira metsästää haukkuen (vain kettu tai jänis) HZP, VJP tai vastavassa kokeissa.
 2. Karkottava haku VGP:ssä (§52 VGPO) tai vastavassa kokeessa.
 3. Kahden liittotuomarin todistus, että koira on karkottavan haun suorittanut haukkuen §52 VGP:n mukaan, myös metsästystapahtumassa.
 4. Metsästää haukkuen hakunoudossa.
- (2) Anomus on tehtävä 4 viikon sisällä muuten joutuu maksamaan 50,00 DM myöhästymismaksua.

4.) Hakunouto (Vbr)

- (1) Voidaan todeta ainoastaan metsästystapahtuman yhteydessä.
- (2) Koiran on seurattava haavoittunutta jänistä tai kettua vähintään 300m ja tuoda se ohjaajalle.
- (3) Hakunoutoa ei voida anoa koiralle, jos se on epäonnistunut toisella jäljellä samana päivänä.
- (4) Täytyy todeta tapahtuko hakunouto haukkuen vai hiljaa.
- (5) Työn täytyy todeta vähintään yksi liittotuomari ja yksi metsästäjä.
- (6) Anomus on tehtävä 4 viikon sisällä (kaavake 9) muuten joutuu maksamaan 50,00 DM myöhästymismaksua.

5.) Noutokoe (Btr)

§1 (1) Yhdistykset voivat järjestää noutokokeet.

(2) Kokeen tarkoitus on löytää varmat noutajat. Koira on varma noutaja, jos se tuo kylmän riistan, jonka se sattumoisin löytää ohjaajalle ilman erillistä käskyä.

§2 Koe järjestetään elo-huhtikuun välisenä aikana riistäköyhissä metsissä. Myös vanhat metsät voimakkaalla aluskasvillisuudella käyvät. Pitää olla pieniä aukkoja, jossa voidaan seurata koira.

§3 Käytetään noutoeläiminä kettuja, jotka täyttävät §36 VGPO:n **vaatimukset**.

§4 (1) Ennen koetta selvitetään sopivat paikat mihin ketut voi laittaa.

(2) Paikkojen etäisyys toisistaan täytyy olla vähintään 50m ja vähintään 100m tiheikön reunasta, josta koira lähetetään. Tuomareiden täytyy pystyä seuraamaan koiran toimintaa ketulla, mutta koira ei saa nähdä tai haistaa tuomareita. Täytyy käyttää torneja, tikkaita y.m..

§5 Kettu täytyy laittaa paikoilleen **viimeistään** 2 tuntia ennen työn aloittamista, ei piiloteta. Kettu täytyy kantaa paikoilleen, ei saa vetää, eikä koskea missään maata. Kantajat vievät ketun laajassa kaareissa, vähintään 200m etäisyydellä sijoituspaikasta vastakkaiselle puolelle ja sieltä lyhintä tietä sijoituspaikoille.

§6 (1) Tarvitaan kolme tuomaria. Kaksi seuraa koiran toimintaa ketulla.

(2) Tuomareiden täytyy olla niin sijoitetut, että voivat seurata koiran toimintaa ketulla, mutta koira ei voi heitä haistaa tai nähdä.

(3) Kolmas tuomari seuraa ohjaajaa. Hänen tehtävänsä on varmistaa, että §§8-10 noudatetaan.

§7 Tuomareiden viestintävälineiksi suositellaan äänimerkki.

§8 (1) Ohjaajalla ei saa olla toista koira mukana, eikä hänen seurassaan saa olla muita henkilöitä kuin kolmas tuomari. Hän saa kulkea metsän reunalla tuomarin seurassa edes takaisin mutta sen jälkeen, kun koira on laskettu irti, on käytäydyttävä ehdottomasti rauhallisesti.

(2) Jos ohjaaja ei nouda ohjeita loppuu koe siihen ja koira kytketään välittömästi.

§9 (1) Ohjaaja saa lähettää koiran vierestä tai panna koiran maahan ja lähettää koiran sen jälkeen kun on lähtenyt koirasta jonkun matkan päähän.

(2) Kun ketun luona olevat tuomarit ilmoittavat, että kaikki on valmiina kääntää 3. tuomaria ohjaajaa toimimaan.

(3) Ohjaajan täytyy lähettää koira yhdellä etsintäkäskeellä maastoon (ei noutokäsky).

§10 Koiralla on 20 min. aikaa tuoda kettu ohjaajalle. Koira saa kääntää "etsi" sanalla niin usein kun halua.

§11 Jos koira tuo ketun 20 min. sisällä ohjaajalle on se läpäissyt kokeen.

§12 Jos koira löytää ketun, mutta ei ota sitä, tai jatkaa maaston haravointia on koira reuttanut ja se on kytkettävä välittömästi.

§13 Jos koira on epäonnistunut voidaan kettu jättää paikalleen ja kokeilla toisella koiralla, mutta se on lähetettävä vähintään 50m päästä edellisestä koiran lähtöpaikasta.

§14 Jos koira tuo, vaihdetaan koealue.

§15 Koepäällikkö ja järjestävä yhdistys ovat vastuussa siitä, että kaikkia sääntöjä noudatetaan.

§16 Koepäällikkö lähettää 4 viikon sisällä koepöytäkirjan, jossa on seuraavat tiedot:

1. Kokeen paikka ja aika
2. Tuomareiden nimet ja osoitteet.
3. Selostus koealueesta
4. Koirien nimet ja rek.numerot, sekä ohjaajien nimet ja osoitteet.
5. Kaikkien kolmen tuomarin allekirjoitama ilmoitus, jossa on kokeen läpäisseiden koirien nimet.
6. Kokeeseen osallistuneiden koirien nimet, jotka reppivät on myös ilmoitettava, on myös mainittava löysivätkö kyseiset koirat ketun vai ei.

Jos ilmoitusta ei tehdä neljän viikon sisällä, pitää maksaa 50,00DM/koira myöhästymissakot, kuitenkin enintään 300,00DM.

§17 Kun asiapaperit on tarkistettu saavat läpäisseet koirat arvomerkin "Btr" ja omistaja todistuksen liitteeksi rek.oteeseen.

II Vastalauseäädökset

§1 Tämä sääntö on, voimassa vastalauseetta tehdessä, kaikissa liiton kokeissa.

§2 Ainoastaan kokeeseen osallistuvan koiran ohjaajalla on oikeus vastalauseeseen.

§3 (1) Vastalauseen voi tehdä vain järjestäjien, koepäällikön, tuomareiden ja apuhenkilöiden virheellisestä kokeen järjestelystä ja läpiviennistä, mikäli koiran työskentely sen takia kärsii.

(2) Tuomareiden harkintavapaudesta ei voi tehdä vastalauseetta, mikäli ei ole kysymyksessä virheellisestä harkinnasta.

§4 Vastalauseen määräaika alkaa kun koe alkaa ja päättyy ½t. kokeen päättymisen jälkeen.

§5 Vastalause on toimitettava kirjallisesti koepäällikölle ja perusteltava lyhyesti. Samalla on maksettava 30,- DM vastalausemaksu. Se maksetaan takaisin, jos katsotaan vastalause aiheelliseksi.

§6 Vastalauseen käsittelee vastalausekomitea, mikäli kyseinen tuomariryhmä ei ole käsitellyt sitä. Vastalausekomiteassa on 2 jäsentä ja puheenjohtaja.

§7 Vastalauseentekijä ja järjestävä yhdistys nimeävät kukin yhden jäsenen. Nämä valitsevat puheenjohtajan. Jos he eivät pääse yhteisymmärryksen nimeää järjestettävä yhdistys puheenjohtajan.

Jäsenten on oltava kokeneita liittotuomareita.

Komitean jäsen ei saa olla sukulaissuhteissa (3 polvea) tai naimisissa, avoliitossa tai vävy.

Tämä pätee myös koiran omistajaan, kasvattajaan ja kouluttajaan.

§8 Vastalausekomitean jäsenet eivät saa olla puolueellisia. Heidän on kuultava ohjaajaa ja tuomareita ja tutkittava asia tarkasti säännöt huomioonottaen. Päätös on tehtävä objektiivisesti ja parhaan tiedon ja omatunnon mukaan.

§9 Päätös voi olla:

a) hylätä vastalause aiheettomana;

b) korjata tulokset, jos harkinnan väärinkäyttö on tapahtunut;

c) määrätä koira kokeiltavaksi uudestaan, jos on rikottu koesääntöjä vastaan. Koiran kokeilu on koepäällikön valvottava. Tuomareina ei tarvitse olla samat, kuin ne joiden päätöksistä on vastalause tehty. Vastalausekomitean jäsenet ei saa olla mukana uudelleen kokeilussa. Kustannukset maksaa vastalauseentekijä ja /tai järjestävä yhdistys riippuen komitean lausunnosta.

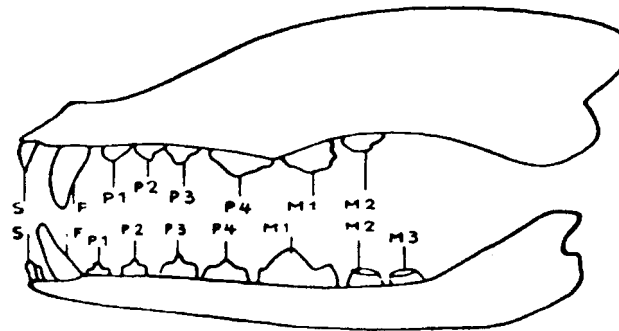
§10 Vastalausekomitean päätös on lopullinen Vastalausekomitean puheenjohtaja tekee selonteon päätöksestä sekä perusteluista ja se lähetetään muiden papereiden mukaan jalostuskirjaosastolle.

§11 Vakavien menettelyvirheiden sattuessa vastalauseetta käsiteltäessä, voi jalostuskirjakomissio vaatia uutta arviointia järjestävältä yhdistykseltä. Paikka ja aika on ilmoitettava jalostuskirjakomissiolle että se voi tarvittaessa lähettää tarkkailijan. Järjestävä yhdistys voi tehdä valituksen jalostuskirjakomission päätöksestä. Tämä on tapahduttava 2 viikon sisällä

ilmoituksesta (postileima).

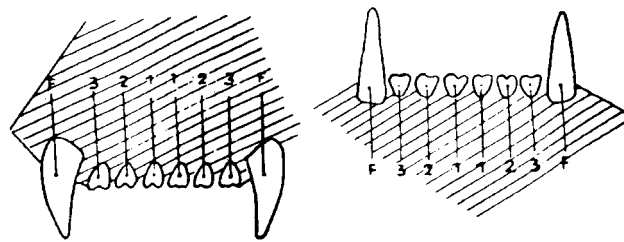
III Koiran hampaisto

KOIRAN HAMPAISTO

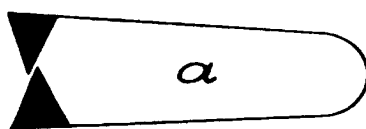

Huomautus: Yksikertaistaakseen asiat on saksalaisissa kynologiapiireissä tietoisesti valittu välihampaiden numerointi niin, että P1 on ensimmäinen hammas kulmahampaan jälkeen ja P4 viimeinen ennen ensimmäistä poskihammasta. Kansainvälinen normi on toisin päin. Poskihampaiden numerointi on molemmilla sama. Alaleuan kulmahampaat ovat yläleuan kulmahampaitten etupuolella.

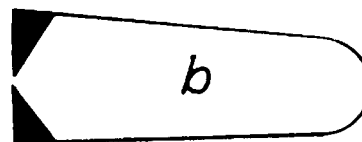
Kaavakuva koiran hampaistosta edestä, etuhampaat on numeroitu:

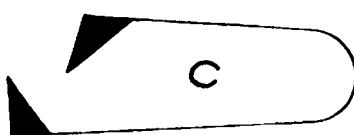
Kaavamainen esitys erilaisista purennoista:

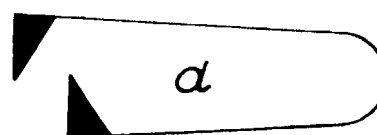
a) oikeaoppinen **leikkaava** purenta

B) varauksin oikea. **Tasapurenta**, varottava jalostuskäytössä

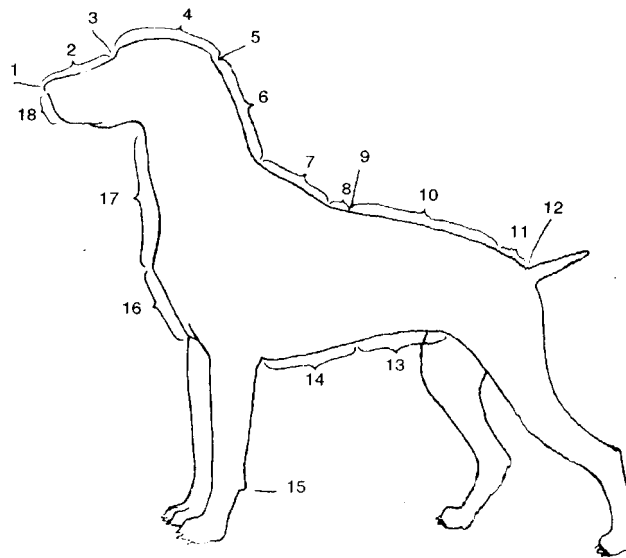

c) **alapurenta**. Virheellinen!

d) **yläpurenta**. Virheellinen!

IV Koiran ruuminrakenne

1. Kirsu ja sieraimet	Nase(Nasenspiegel, Nasenschwamm)	10. Lanne	Rücken (Lende)
2. Kuononselkä	Nasenrücken	11. Lantio	Kruppe
3. Otsapenger	Stirnabsatz	12. Hännäntyvi	Rutenansatz
4. Päälaki	Oberkopf	13. Vatsanviiva	Unterbauch
5. Niskatyvi	Genick	14. Rinnanviiva	Unterbrust
6. Niska	Nackengegend des Halses	15. Kannusantura	Karpalballen
7. Säkä	Widerrist	16. Eturinta	Vorderbrust
8. Varsinainen selkä	Eigentlicher Rücken	17. Kurkku	Kehlrand des Halses
9. Seläntaite	Rückendelle	18. Kita	Fang

IV Suorituksien symbolit ja lyhenteet

1. Ennen koiran nimeä:

/ = Kovuuden toteaminen

\ = Metsästäminen haukkuen

- = Ilmoittaa haukkuen kuolleen riistaeläimen löydöstä, jota se ei pysty noutamaan (liian iso)

= Tiedottaa haukkuen kuolleen riistaeläimen löydöstä, jota se ei pysty noutamaan (liian iso)

2. Koiran nimen jälkeen:

isä DGStB:ssa \

emä DGStB:ssa /

Molemmat DGStB:ssa <

Ah = Jalkajousi-seismerkki

Vbr = Hakunouto

Btr = Noutokoe suoritettu

SW = Verijälkikoe suoritettu

Terminologiaa:

(Kääntäjän lisäys)

Hakunouto (Komento: **Such verlohren apport**): Koiran on etsittävä peitteiseen kuolleena tai haavoittuneena pudonnut riistaeläin ja noudettava se. Koiran on nenäasentonsa avulla osoitettava, että haluaa löytää otuksen. Koiran täytyy hakea järjestelmällisesti risteillen ohjaajan edessä tai yksin. Jos ohjaaja on mukana (yleensä haavakon etsinnässä) pitää koiran hakea haulikonkantomatkan sisäpuolella.

Hakunouto sorsalla (**Verlohrenbringen der Ente = VBRE**): Vesilintumetsästyksessä koiran täytyy etsiä haavakot ja kuolleet linnut ja noutaa ne.

VJP = Liiton nuortenkoesäännöt = Kevätjalostuskoe nuorille koirille: (Koiran täytyy olla edellisenä vuonna syntynyt)

HZP = Liiton syyskoesäännöt = Syysjalostuskoe nuorille koirille (myös Hegewald): (Koiran täytyy olla edellisenä vuonna syntynyt, eli sama ikää kuin meillä Junkkarissa)

VGP = Verbandsgebrauchsprüfung = Liiton käyttökoe: Avoin avoimenluokan koirille tietyin edellytyksin.

IKP = Internationale Kurzhaarprüfung = Kansainvälinen lyhytkarvakoe: Avoin saksalaisille ja ulkomaalaisille koirille tietyin edellytyksin.

DGStB = Saksan käyttökoiraliiton jalostuskirja